

POSTANOWIENIE

Dnia 28 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania A. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
o zasiłek opiekuńczy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 28 stycznia 2021 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 11 lipca 2019 r., sygn. akt V Ua (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. oddala wniosek pełnomocnika odwołującej się o
zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 stycznia 2018 r. Sąd Rejonowy w K. oddalił odwołanie A. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z dnia 10 listopada 2017 r. odmawiającej prawa do zasiłku opiekuńczego.

Wyrokiem z dnia 11 lipca 2019 r., w wyniku apelacji odwołującej się, Sąd Okręgowy w K. zmienił powyższy wyrok i poprzedzając go decyzję w ten sposób, że przyznał A. S. prawo do zasiłku opiekuńczego za okres od 6 października 2017 roku do 6 grudnia 2017 roku.

W sprawie ustalono, że A. S., prowadząca działalność gospodarczą, pobierała zasiłek macierzyński w okresie od 7 października 2016 r. do 5

października 2017 r. W dniu 6 października 2017 r. nie dokonała ponownego zgłoszenia do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Z tego powodu organ rentowy odmówił jej prawa do zasiłku opiekuńczego za okres od 6 października 2017 r. do 6 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy przyjął, że rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego nie powoduje ustania dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego na podstawie art. 14 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266 ze zm.; dalej ustawa systemowa), bo ustanie tytułu podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz chorobowemu należy rozumieć jako zaprzestanie działalności gospodarczej (art. 3 pkt 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy systemowej). W związku z tym ubezpieczona nabyła prawo do spornego zasiłku opiekuńczego.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok skargą kasacyjną, zarzucając:

(-) naruszenie przepisów postępowania mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: art. 368 § 1 k.p.c., przez jego zastosowanie i uwzględnienie apelacji odwołującej się, pomimo jej bezzasadności; art. 385 k.p.c., przez jego niezastosowanie, mimo że apelacja odwołującej się jest w całości bezzasadna;

(-) naruszenia prawa materialnego, tj. art. 14 ust. 2 pkt 3 w związku z art. 9 ust. 1c w związku z art. 11 ust. 2 ustawy systemowej, przez błędną jego wykładnię polegającą na przyjęciu, że rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, która uprzednio została objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym, nie skutkuje ustaniem tego ubezpieczenia.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania, ponieważ istnieje potrzeba wykładni art. 14 ust. 2 ustawy systemowej, budzącego poważne wątpliwości i wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów, czego przykładem są orzeczenia Sądu Najwyższego: wyrok z dnia 7 grudnia 2016 r., II UK 478/15 (OSNP 2018 nr 2, poz. 22), wyrok z dnia 9 sierpnia 2018 r., II UK 213/17 (OSNP 2019 nr 3, poz. 38), wyrok z dnia 13 lutego 2018 r., II UK 698/16 (OSNP 2018 nr 10, poz. 139). Powyższe rozbieżności wykładnicze zostały zauważone przez Pierwszą

Prezes Sadu Najwyższego, która w dniu 11 marca 2019 r. wystąpiła do Sądu Najwyższego z wnioskiem o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego. Po rozpoznaniu tego wniosku, w dniu 11 lipca 2019 r., Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów podjął uchwałę (sygn. akt III UZP 2/2019) o treści: „rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, która uprzednio została objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym powoduje ustanie ubezpieczenia chorobowego (art. 9 ust. 1c w związku z art. 14 ust. 2 pkt 3 w związku z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.)”. W ocenie skarżącego, „(...) problem jako zagadnienie prawne został już rozstrzygnięty. Jednakże nadal nie ma utrwalonego orzecznictwa sądowego dotyczącego tego zagadnienia, zwłaszcza orzecznictwa Sądu Najwyższego. Stworzenie takiego orzecznictwa i dokonanie wykładni wskazanych przepisów ustawy o s.u.s. w odniesieniu do konkretnych stanów faktycznych, konkretnych spraw mających własną specyfikę i odmienności, wydaje się być jak najbardziej uzasadnione.”

Ubezpieczona, w piśmie nazwanym odpowiedź na skargę kasacyjną, wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i w obu przypadkach o zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Istotnie w judykaturze Sądu Najwyższego zarysowała się wyraźna różnica stanowisk, związanych z kwestią, czy dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, jakim została objęta - na swój wniosek złożony przed rozpoczęciem korzystania z prawa do zasiłku macierzyńskiego - osoba prowadząca pozarolniczą działalność, ustaje w

związku z rozpoczęciem pobierania przez tę osobę zasiłku macierzyńskiego, czy też trwa ono w sposób nieprzerwany przez cały okres pobierania tego świadczenia, po czym jest kontynuowane, chyba że w międzyczasie wystąpi którakolwiek z okoliczności wymienionych w art. 14 ust. 2 ustawy systemowej, czego przykładem są powołane przez skarżącego wyroki Sądu Najwyższego.

Przedstawione rozbieżności stały się podstawą do podjęcia uchwały w składzie siedmiu sędziów z dnia 11 lipca 2019 r., III UZP 2/19 (OSNP 2020 nr 1, poz. 8). Zgodnie z nią, rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, która uprzednio została objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym, powoduje ustanie ubezpieczenia chorobowego (art. 9 ust. 1c w związku z art. 14 ust. 2 pkt 3 w związku z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2020r., poz. 266 ze zm.).

W tej sytuacji nie można uznać, że istnieje potrzeba wykładni art. 14 ust. 2 ustawy systemowej.

Natomiast, mając na uwadze, że wyrok Sądu Okręgowego jest sprzeczny z tą uchwałą, to należy podkreślić, że w istotnym dla niniejszej sprawy wątku argumentacji, zawartym w uzasadnieniu tej uchwały, wskazano, że w związku z tym, że do utraty tytułu do podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu dochodzi z mocy prawa na skutek rozstrzygnięcia w przedmiocie zbiegu tytułów objęcia ubezpieczeniem społecznym, w ocenie Sądu Najwyższego w składzie powiększonym, obowiązkiem organu rentowego wynikającym z art. 8 i 9 k.p.a. jest pouczenie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, że z chwilą objęcia jej obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego jej dobrowolne ubezpieczenie chorobowe ustaje, a ponowne objęcie tym dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym w związku z prowadzoną pozarolniczą działalnością może nastąpić po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, co wymaga jednak złożenia stosownego wniosku (art. 11 ust. 2, art. 14 ust. 2 pkt 3 i art. 36 ust. 3 i 5 ustawy systemowej). Całość zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wskazuje, by nastąpiło pouczenie ubezpieczonej przez organ rentowy, że z chwilą objęcia jej obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania

zasiłku macierzyńskiego jej dobrowolne ubezpieczenie chorobowe ustaje.

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji. W rozpoznawanej sprawie ubezpieczona złożyła wniosek o zwrot kosztów postępowania kasacyjnego obejmujących koszty zastępstwa procesowego. Wniosek ten nie mógł zostać uwzględniony, ponieważ pismo nazwane przez ubezpieczoną odpowiedzią na skargę kasacyjną zostało wniesione znacznie po upływie terminu na złożenie odpowiedzi na skargę (odpis skargi doręczono ubezpieczonej 13 grudnia 2019 r., odpowiedź na skargę wniesiono 22 maja 2020 r.) W tych okolicznościach - zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego - pełnomocnikowi strony przeciwnej do strony skarżącej nie przysługuje zwrot kosztów zastępstwa procesowego (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 14 lutego 2012 r., II PK 139/11, LEX nr 1167468). Nie stanowi odpowiedzi na skargę tak nazwane pismo procesowe, wniesione po upływie ustawowego terminu do dokonania tej czynności (art. 398⁷ § 1 k.p.c.). W konsekwencji, nie wywołuje ono skutków w zakresie zawartego w nim wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, obejmujących sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną (art. 167 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.).